

Круницький О. С.,
к.ю.н., доцент кафедри публічного та міжнародного права,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
старший оперуповноважений управління стратегічних розслідувань в
Запорізькій області, Департаменту стратегічних розслідувань НПУ
ORCID: 0000-0003-0578-5372

ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ: СУЧАСНІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО, СПРАВЕДЛИВОГО ТА СТАЛОГО СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ

У сучасних умовах глобальних трансформацій, воєнних конфліктів, соціально-економічної нестабільності та зростання нерівності питання реалізації Цілей сталого розвитку набуває особливого значення. Порядок денний ООН до 2030 року визначає сталий розвиток як комплексну модель суспільного поступу, що поєднує економічний, соціальний та екологічний виміри, а також ґрунтується на принципі «нікого не залишити осторонь» [1]. У цьому контексті гендерна рівність виступає не лише окремою Ціллю сталого розвитку, а й наскрізною умовою досягнення всіх інших цілей.

Ціль 5 сталого розвитку спрямована на досягнення гендерної рівності та розширення прав і можливостей усіх жінок і дівчат [2]. Її зміст охоплює ліквідацію дискримінації за ознакою статі, протидію гендерно зумовленому насильству, забезпечення рівної участі жінок у політичному, економічному та суспільному житті, а також доступ до ресурсів, освіти, охорони здоров'я і прийняття рішень. Водночас гендерна рівність має значення і для досягнення ЦСР 1 щодо подолання бідності, ЦСР 4 щодо якісної освіти, ЦСР 8 щодо гідної праці, ЦСР 10 щодо зменшення нерівності та ЦСР 16 щодо миру, справедливості й сильних інституцій [3].

Актуальність теми посилюється тим, що, за оцінками ООН Жінки та Департаменту ООН з економічних і соціальних питань, попри певний прогрес, досягнення гендерної рівності до 2030 року залишається недостатньо динамічним. У звітах наголошується на збереженні розривів у сфері зайнятості, оплати праці,

доступу до керівних посад, політичного представництва, цифрових можливостей і безпеки жінок та дівчат [4]. Це свідчить, що формальне закріплення рівності саме по собі не забезпечує її реального досягнення без ефективних правових, інституційних, економічних та освітніх механізмів.

В Україні питання гендерної рівності також розглядається у зв'язку з реалізацією національних завдань Цілей сталого розвитку. У Добровільному національному огляді щодо ЦСР в Україні підкреслено, що адаптація глобальних цілей до національного контексту передбачає врахування соціальних, економічних та інституційних особливостей розвитку держави [5]. Окреме значення має Ціль 5 «Гендерна рівність», моніторинг якої здійснюється через відповідні національні індикатори [6].

Правовою основою забезпечення гендерної рівності в Україні є Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», метою якого є досягнення паритетного становища жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства [7]. Важливе значення має також Державна стратегія забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року, яка узгоджується з логікою Цілей сталого розвитку та передбачає формування комплексної державної політики у цій сфері [8].

Сучасні механізми забезпечення гендерної рівності в контексті сталого розвитку можна поділити на кілька взаємопов'язаних груп. По-перше, це нормативно-правові механізми, які передбачають ухвалення антидискримінаційного законодавства, удосконалення трудового, соціального, освітнього та адміністративного законодавства, а також проведення гендерно-правової експертизи нормативно-правових актів. По-друге, це інституційні механізми, що полягають у діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, уповноважених осіб з питань гендерної рівності, громадських організацій та міжнародних партнерів.

По-третє, особливе значення мають економічні механізми, зокрема гендерно орієнтоване бюджетування, підтримка жіночого підприємництва, забезпечення рівної

оплати за працю рівної цінності, розширення доступу жінок до ринку праці, фінансових ресурсів і професійного розвитку. Без економічної самостійності жінок гендерна рівність залишається декларативною, оскільки нерівний доступ до ресурсів прямо впливає на рівень бідності, соціальної вразливості та залежності.

По-четверте, важливими є освітні та інформаційні механізми, спрямовані на подолання гендерних стереотипів, формування культури рівності, розвиток гендерно чутливої освіти, підвищення правової обізнаності населення та запобігання дискримінаційним практикам. Саме освіта здатна змінювати суспільні уявлення про ролі жінок і чоловіків, а також створювати передумови для рівної участі всіх осіб у суспільному розвитку.

По-п'яте, необхідними є механізми участі та представництва, які забезпечують рівний доступ жінок і чоловіків до процесів прийняття рішень. Йдеться не лише про політичне представництво, а й про участь у місцевому самоврядуванні, управлінні громадами, відновленні територій, миротворчих процесах, економічному плануванні та громадському контролі. Інклюзивне врядування неможливе без реального врахування потреб різних соціальних груп.

Окрему увагу слід приділити гендерному виміру сталого розвитку в умовах війни та післявоєнного відновлення України. Воєнні дії посилюють соціальну вразливість жінок, дітей, осіб з інвалідністю, внутрішньо переміщених осіб, членів сімей військовослужбовців та інших груп населення. Тому політика відновлення має бути не лише інфраструктурною, а й соціально справедливою, гендерно чутливою та орієнтованою на потреби людини. У цьому аспекті гендерна рівність є не другорядним питанням, а умовою ефективного, безпечного й демократичного відновлення держави.

Отже, гендерна рівність у системі Цілей сталого розвитку є не лише самостійною цінністю, а й практичним інструментом побудови інклюзивного, справедливого та сталого суспільства. Її забезпечення потребує поєднання правових, інституційних, економічних, освітніх і цифрових механізмів, а також постійного

моніторингу результатів. Для України особливо важливо інтегрувати гендерний підхід у політику відновлення, європейської інтеграції, місцевого розвитку та публічного управління. Лише за умови реального, а не формального забезпечення рівних прав і можливостей можна досягти сталого розвитку, який відповідатиме принципам справедливості, демократії та поваги до людської гідності.

Список використаних джерел

1. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. *United Nations*. 2015. URL: <https://sdgs.un.org/2030agenda> (дата звернення: 11.05.2026).
2. Goal 5: Achieve gender equality and empower all women and girls. *United Nations Sustainable Development Goals*. URL: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/gender-equality/> (дата звернення: 11.05.2026).
3. Women and the Sustainable Development Goals (SDGs). *UN Women*. URL: <https://www.unwomen.org/en/news/in-focus/women-and-the-sdgs> (дата звернення: 11.05.2026).
4. Progress on the Sustainable Development Goals: The Gender Snapshot 2025 / UN Women, United Nations Department of Economic and Social Affairs. New York: UN Women, 2025. URL: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2025/09/progress-on-the-sustainable-development-goals-the-gender-snapshot-2025> (дата звернення: 11.05.2026).
5. Добровільний національний огляд щодо Цілей сталого розвитку в Україні. Київ, 2020. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?id=a0fc2a99-ada3-4a6d-b65b-cb542c3d5b77&lang=ukUA&title=DobrovilniiNatsionalniiOgliadSchodoTsileiStalogoRozvitkuVUkraini> (дата звернення: 11.05.2026).
6. Індикатори Цілей сталого розвитку. Ціль 5: Гендерна рівність. *Державна служба статистики України*. URL: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/5/> (дата звернення: 11.05.2026).

7. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 08 вересня 2005 року № 2866-IV. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2866-15> (дата звернення: 11.05.2026).

8. Про схвалення Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року та затвердження операційного плану з її реалізації на 2022–2024 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2022 року № 752-р. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/752-2022-%D1%80> (дата звернення: 11.05.2026).

Кузьменко О. В.,
д.ю.н., професор
завідувач кафедри публічного та міжнародного права,
Київський національний економічний університету
імені Вадима Гетьмана

ГЕНДЕРНИЙ БАЛАНС НА КЕРІВНИХ ПОСАДАХ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ ЯК ВИКЛИК СУЧАСНОЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ

Сучасна державна служба є одним із ключових інституційних механізмів реалізації публічної влади, забезпечення стабільності державного управління, виконання функцій держави та практичного втілення принципів правової, демократичної і соціальної держави. У цьому контексті кадрова політика у сфері державної служби має оцінюватися не лише з позиції професійності, доброчесності, політичної неупередженості та ефективності, а й з огляду на дотримання принципу рівних прав і можливостей жінок та чоловіків.

Гендерний баланс на керівних посадах державної служби є важливим показником якості публічного управління, оскільки відображає реальний рівень відкритості управлінської системи, справедливості доступу до професійного зростання, недискримінаційності кадрових процедур та здатності держави